

Тонюк М. О.,

канд. екон. наук,
доцент кафедри економіки,
підприємств ДВНЗ «Київський
національний економічний
університет імені Вадима
Гетьмана», Україна

Toniuk M.,

PhD, Associate Professor
of the economy of enterprises
department of Vadym Hetman
Kyiv National Economic
University, Ukraine

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

INNOVATIVE ACTIVITY OF SMALL BUSINESS SUBJECTS

Досліджено сучасний стан інноваційної діяльності в секторі малого бізнесу. Визначено основні причини низької інноваційної активності малих підприємств

Investigated the modern state of innovation in the small business sector. The main reasons for the low innovation activity of small enterprises

Світовий досвід доводить той факт, що основними ініціаторами технологічних інновацій стають представники малого бізнесу. Саме малі підприємства забезпечують більшу частину нововведень інноваційно розвинутих країн, пришвидшуючи тим самим темпи економічного зростання. Оскільки на сьогодні понад 90 % зареєстрованих підприємств є малими, можна говорити про залежність рівня розвитку України від інноваційної активності суб'єктів малого бізнесу. За розрахунками Держкомстату, у 2009 р. частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, становила усього 10,7 % від їх загальної кількості, що у 4—6 разів менше, ніж показники інноваційно розвинутих країн. Для порівняння, інноваційна складова в країнах Євросоюзу (частка інноваційно-активних підприємств) досягає 60 %, Південній Кореї і Японії — 65—67 %, США — 78 % [1, с. 40].

Стан інноваційної діяльності в Україні характеризується:

1) недостатніми обсягами реалізованої інноваційної продукції (3,8 % у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за 2010 р., обсяг імпорту високотехнологічної продукції перевищував обсяг її власного виробництва);

2) низьким рівнем інноваційної активності промислових підприємств (у 2010 році інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1462 підприємства, або 13,8 % промислових підприємств, у 2009 році — 1411 або 12,8 %), що свідчить про поступове пожаття інноваційної діяльності у посткризовий період, проте нижче докризових показників (2007 році — 14,2 %). Також притаманна негативна динаміка кількості впро-

ваджених маловідходних і ресурсозберігаючих нових технологічних процесів (скорочення на 36,3 % у 2010 р. у порівнянні з попереднім роком);

3) низьким рівнем підприємницької активності в інноваційній сфері малого та середнього бізнесу (лише 6 % малих і 16 % середніх промислових підприємств в Україні є інноваційно активними, тоді як, наприклад, у Польщі — понад 30 %).

Основні показники, що характеризують стан інноваційної активності вітчизняних підприємств за 2005—2010 рр. містять табл. 1 і 2 [6].

Таблиця 1

**ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ
ПРОТЯГОМ 2006—2010 рр.**

Показники	2006—2010 рр.	
	одиниць	у % до заг. к-сті
Загальна кількість обстежених підприємств	28151	100
У тому числі:		
— неінноваційно активні підприємства	23967	85,1
— підприємства з інноваційною активністю, з них:	4184	14,9
1) підприємства з технологічними інноваціями, з них:	2406	57,5
з продуктовими інноваціями;		
— з процесовими інноваціями;	513	21,3
— з продуктовими та процесовими інноваціями;	728	30,3
— з продовжуваною або перерваною інноваційною діяльністю	975 190	40,5 7,9
2) підприємства тільки з маркетинговими та/або організаційними інноваціями (нетехнологічна інновація)	1778	42,5

Для прикладу, малий бізнес у США та країнах Євросоюзу створює до 50 % інноваційної продукції, при цьому зазначені підприємства потребують не більше 5—10 % від обсягу коштів, що витрачається на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи [4, с. 359].

Таблиця 2

**СТРУКТУРА ІННОВАЦІЙНИХ ВИТРАТ
МАЛИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Показники	2005		2008		2010	
	Од.	у % до заг. к-сті	Од.	у % до заг. к-сті	Од.	у % до заг. к-сті
Всього малих підприємств	2988	100	3849	100	4877	100
Кількість малих підприємств, що займалися іннов. діяльністю:	85	2,9	216	5,6	287	6,2
У тому числі витрачали кошти на:						
— дослідження та розробки	21	24,7	20	9,3	24	8,4
— придбання нових технологій	2	2,4	4	1,9	6	2,1
— виробниче проектування, підготовка вир-ва нових продуктів	16	18,8	28	13,0	49	17,1
— придбання обладнання та інших основних засобів	25	29,4	123	56,9	150	52,2
— маркетинг та реклама	12	41,1	9	4,2	10	3,5
— інші	9	10,6	32	14,7	48	16,7

Основними причинами низької інноваційної активності малих підприємств можна назвати:

1. Несформованість економічних стимулів щодо залучення інвестиційних ресурсів в інноваційні процеси, в тому числі й доступність кредитних ресурсів. 2. Обмежений обсяг фінансування наукової та інноваційної діяльності з державного бюджету. 3. Відсутність органів публічного управління інноваційною діяльністю, недосконалість інституційного середовища. 4. Несформованість умов для розвитку інноваційної інфраструктури (технопарків, технополісів, високотехнологічних інноваційних підприємств, венчурних фондів, центрів трансферу технологій та ін.). 5. Недосконалість інституційного забезпечення трансферу технологій, невизначеність організаційно-правових засад функціонування кластерів, неналежний рівень організації інформаційного забезпечення, що перешкоджає розвитку науково-дослідної та технологічної кооперації в інноваційній сфері. Протягом 2006—

2008 рр. близько 20 % усіх інноваційних підприємств співробітничали з іншими підприємствами та університетами, державними науково-дослідними інститутами тощо. В середньому в країнах ЄС-27 кожне третє інноваційне підприємство співпрацює з іншими підприємствами, університетами чи державними дослідними інститутами інших країн (у Данії — 56,8 %, на Кіпрі — 51,4 %, Бельгії — 48,8 %, Естонії — 48,6 %). Для 18,2 % вітчизняних інноваційних підприємств основними партнерами по інноваційній діяльності були вітчизняні підприємства та організації, для 5,9 % — європейські фірми, 4,0 % — підприємства та організації Росії, 2,1 % — інших країн СНД, 2,7 % — США, Індії і Китаю, 4,8 % — інших країн [2].

Відтак, основною проблемою в інноваційній сфері залишається низька сприйнятливість підприємницького сектору до інновацій, що обмежує зростання продуктивності праці, зниження енергоємності виробництва, не створює підґрунтя для модернізації та структурної перебудови економіки, не забезпечує її якісного оновлення. Відсутність впровадження у промислове виробництво нових технологій веде до зростання енерго-, ресурсовитратності виробництва, зниження конкурентоспроможності економіки, перетворення підприємств України на світових аутсайдерів.

Де юре, у Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [5] декларовано активізацію інноваційних процесів, повноцінне використання потенціалу науки в процесі технологічної модернізації економіки. Індикаторами досягнення мети в період 2010—2014 рр. визначено збільшення частки інноваційно активних промислових підприємств з 10,7 % до 25 %, підвищення наукоємності ВВП з 0,95 % до 1,5 %.

Література

1. Лазаренко Ю. О. Інноваційна активність підприємства як економічна категорія / Ю. О. Лазаренко // Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. праць. — К. : КНЕУ, 2010. — Вип. 26—27. — С. 40—48.
2. Science, technology and innovation in Europe. — Luxembourg, 2011. — 164 p.
3. Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів (вересень 2011). — К.: Фенікс, 2011. — С. 18—30.
4. Шайдюк І. Є., Черкасова Ю. І. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності малих підприємств в Україні / Шайдюк І. Є., Черкасова Ю. І. // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. — 2010. — № 1 (3). — Том 2. — С. 357—362.

5. Щодо першочергових заходів з активізації інноваційної діяльності в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс]// Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. — Режим доступу — <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Черпак А. Є.,

канд. екон. наук, доцент,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана», Україна

Cherpak A. Y.,

Candidate of economic sciences,
docent
Vadym Getman Kyiv National
Economic University, Ukraine

**ІМПЕРАТИВИ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ**

**IMPERATIVES OF SOCIO-
ECONOMIC DEVELOPMENT OF
CORPORATIONS IN UKRAINE**

Розкрито сутність соціально-орієнтованої корпорації та наголошує на критеріях віднесення корпорацій до числа соціально-орієнтованих

The author discloses the essence of socially-oriented corporations and emphasizes the inclusion criteria of corporations among socially-oriented

Розвиток корпоративного управління відповідно до світових стандартів у цій сфері є надзвичайно важливим завданням для українських підприємств, які прагнуть залучати інвестиції через фондовий ринок. Крім того, корпоративне управління виступає вагомим фактором покращення загального рівня соціально-економічного розвитку держави, адже соціально-відповідальна корпорація, яка успішно поєднує реалізацію соціальних цілей і бізнесу, свідомо дотримується вимог стандартів, платить податки, є саме тією моделлю ведення бізнесу, формування якої в Україні необхідне для покращення взаємовідносин і налагодження конструктивної співпраці між державою, суспільством, бізнесом.

Соціально-орієнтована корпорація — це корпорація, яка ставить перед собою за мету реалізацію соціально-важливих цілей, а досягає їх шляхом проведення успішної бізнес-діяльності, яке забезпечує отримання прибутку, не завдає шкоди навколишньому природному середовищу, сприяє сталому розвитку економіки країни.

Реалізація корпораціями соціально-важливих цілей сприяє створенню у державі для кожної людини необхідних і достатніх умов життя, можливостей для самореалізації, саморозвитку, освіти. Нарівні та/або у партнерстві з державою соціально-орієнтована корпорація сприяє створенню та покращенню умов та якості